

Gledališče

Molière: **Žlahtni meščan**

Mestno gledališče ljubljansko

★★★★★

Takšna ali drugačna aktualizacija klasičnih besedil je za sodobni teater bolj ali manj nujna; recepcija besedil, ki so bila ničkolikokrat potrjena in postavljena, pa vpliva tudi na prostor za (vnovično) interpretacijo – ta se v nekem smislu oži (marsikaj je že bilo storjeno in prevprašano) in hkrati širi (vsakokratna nova interpretacija odpre pomensko polje, iz katerega je spet mogoče črpati na novo – in se oddaljati od dela). A ravno zato, ker je aktualizacija tako rekoč nuja, se zdi, da je ne jemljemo (več) dovolj resno. Kajpak: igralce je treba primerno obleči, oder pa opremiti s sodobno scenografijo – oboje Milerjevemu *Žlahtnemu meščanu* po zaslugah Jelene Proković (kostumografija) in Branka Hojnika (scenografija) dobro uspe. Kostumi naš učinkovito premaknejo v sodobni svet in (kolikor idejna zasnova dopušča) dobro izražajo družbene razrede, prav tako predimenzionirana, a obenem minimalistična scenografija (visoke, vpadljive stene prostorov), ki oriše prostor in ga prav tako prilagaja glede na razred, ki mu liki pripadajo.

Za uspešno aktualizacijo moramo nadaljnje razrahljati, pregnesti in posodobiti jezik, ob tem pa navadno vnesti kakšno sodobno referenco, šalo, ki bolje zazveni, če jo prestavimo v sočasni kontekst, ipd. To je v primeru *Žlahtnega meščana* uspešno storila Žanina Mirčevska: njena priredba je neprisiljena in sproščena, uvedene sodobnejše reference dobro učinkujejo, besedilo je živo in tekoče.

Učinkovita je tudi igra, ekipa uigrana, predstava tekoča, atmosfera plastična, hitro spremenljiva, dobro se odziva na premene v besedilu – zdi se, da vse deluje. Zatakne pa se pri aktualizaciji idejne podstatki besedila; ta je kajpak najzahtevnejša in v primerih, kakršen je *Žlahtni meščan*, igra, spisana po kraljevem naročilu v času absolutizma, ki je bil druž-

OCENJUJEMO

benopolitično izrazito drugačen od našega, tkivo igre pa bistveno vezano prav nanj, idejni prenos ne bo »sam od sebe« preprosto sledil jezikovnemu. Lik meščana, ki se želi »omikati«, da bi se povzpел med aristokracijo, danes potrebuje temeljitejši premislek, kot ga je izrazila predstava. Živimo v času »monetarne aristokracije«, ki bi ji gospod Jourdain najverjetneje pripadal, preprosto, ker je dovolj premožen. V »monetarni aristokraciji« poznavanje filozofije ali borilnih veščin (v originalu imamo sabljanje) nista več potrebna. Omika »monetarne aristokracije« ima temelje drugje. S tem, ko za vstop v »najvišje družbene kroge« zadostuje dovoljšnje premoženje, bi moral biti Jourdainov cilj vnovič premišljen – bi morda hotel v politiko kot, saj ni treba opominjati, trenutni ameriški predsednik? Bi se želel prebiti med estrado? Eno in drugo zahteva svojevrstna znanja ... Molièrov Jourdain v resnici ne hlepi po omiki, znanju, vzvišenosti duha ... hlepi po družbenem priznanju, moči, priljubljenosti, kar lahko doseže tako, da je blizu kralju, blizu »plemstvu«. Da bi ohranili pomenljivost lika, bi današnji Jourdain moral imeti bodisi druge cilje bodisi biti –

reven.

Podobno funkcionira tudi prizor, v katerem Jourdaina prepričajo, da se mu je prišel poklonit sin arabskega sultana. Zdi se, da skuša prizor, v katerem »Arabci« nastopijo v črnih oblačilih, ki vzbujajo podobo, kakršna danes kroži o muslimanih (»vsi so 'tradicionalno' oblečeni teroristi«), prikazati prav ta nestrpnost, orientalistični odnos, ki ga do te kulture goji (vedno večji) del prebivalstva, a po drugi strani ohranja prav to nestrpno podobo (npr. izredno orientalistično počači »arabščino«), da bi si gledalec lahko rekel, »ne, to nisem jaz, jaz tu prepoznam nestrpnost«. Ampak ali je pomiritev gledalca res največ, kar si predstava v tem oziru lahko zastavi? Kdo so potemtakem tisti, ki so nestrpni? Današnji »žlahtni meščani«? A če sklepamo po tem, kar smo videli – kdo so ti?

Predstava daje vtis, da se je navidezno premaknila naprej (v čas ženskega preklinjanja, sodobnih cunj in lepih oranžnih sten z retro belim vzorcem), ampak na idejni ravni v resnici ne naredi pravega premika; pravzaprav nad gledalcem izvede nekakšno »jourdainovsko pretvezo«.

ANJA RADALJAC

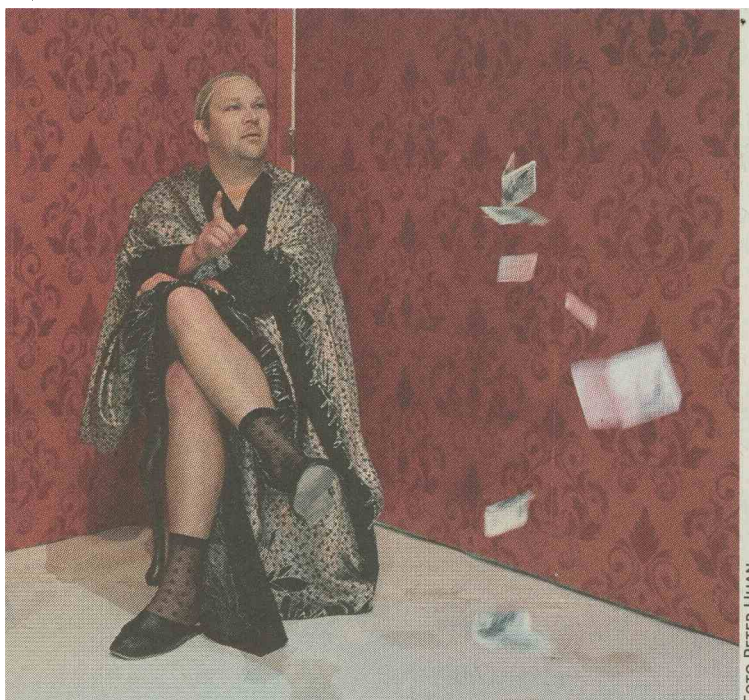

FOTO PETER UHAN